

Гуцул Інна Анатоліївна

к.е.н., доцент, доцент кафедри податків та фіскальної політики,
ЗУНУ, м. Тернопіль

Репецька Вікторія Вікторівна

студентка гр. ФМСм-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ МИТНИЦІ В УКРАЇНІ

«Customs Blueprints» – це методика виконання послідовних дій для реформування митних адміністрацій відповідно до вимог Європейського Союзу. Для України впровадження таких стандартів є вимогою часу, бо існують значні відмінності у діяльності митниць, які потрібно вирівняти. Цей звід стандартів описує стандарти ЄС в 19 основних сферах, які мають допомогти митним адміністраціям з'ясувати слабкі та сильні сторони їхньої діяльності, визначити ті питання, які потребують вирішення [1].

Беручи до уваги митні стандарти ЄС і вимоги міжнародних організацій, у 2018 р. Міністерство фінансів України розробило проект Плану дій з реформування митниці, який містить 19 напрямів (рис. 1).

Рис. 1. Напрями реформування митниці в Україні

Кожен із зазначених напрямів має чітко визначені завдання, заходи, виконавців та індикатори виконання [2]. Україні для зменшення ризиковості митного простору слід переорієнтуватися з фіскального оцінювання митних інституцій на регулююче, посиливши контроль на тих напрямках, за якими існують ризики та виклики.

Посилення кадрового потенціалу функціонування інституційної платформи передбачає підвищення фаховості працівників митниць, володіння іноземними мовами. Зважаючи на зростання рівня інформатизації, одним із напрямів процесу професійної підготовки визначено активізацію дистанційного навчання, сучасними трендами якого є такі: адаптивні технології навчання; мікронавчання; збір аналітики для покращення навчання; інтерактивність та ігрові елементи у навчанні; навчання, що базується на інструктивному відео.

Інтерактивність у дистанційному навчанні є діючим механізмом засвоєння інформації слухачами, за допомогою якого відбувається активне навчання. Такий підхід зменшує ризики для митного простору країни, ефективність діяльності всіх інституцій та сприяє вдосконаленню практичних навичок слухачів у сфері застосування процедур митного контролю в режимі дистанційного навчання, забезпечує поглиблений ступінь залучення у навчальний процес із використанням технологій 3D.

Разом з тим, вважаємо, що інституційна платформа повинна враховувати світові тренди, зокрема, пріоритети розвитку інституційної платформи глобального митного простору, основою якого є Всесвітня митна організація, будуватися із залученням усіх інституцій, причетних до функціонування митного простору, та громадянського суспільства. Взаємна співпраця й усунення дублювання функцій тільки сприятиме безпеці простору та його збалансованості. Тим більше, що така взаємодія все одно має місце на практиці, проте відсутня логічна схема міжвідомчої координації. Важливою є розбудова прикордонної інфраструктури, адже окремі пункти пропуску не мають належного технічного оснащення та матеріальної бази, та логістичної, зокрема, в аеропортах, забезпечення сервісних послуг у наземних пунктах пропуску, покращення стану транспортної інфраструктури. Інституційних змін та координації потребує система захисту прав інтелектуальної власності та підтримка екологізації митного простору. На значні зміни можна розраховувати після реформування Державної митної служби України та виведення митної складової з її структури, яка базуватиметься на ризикоорієнтованому та сервісному підходах [4].

Зважаючи на те, що митний простір України безпосередньо пов'язаний із зовнішньоекономічною діяльністю та реагує на будь які її зміни, з метою зменшення його ризиковості та оцінювання профілі ризиків мають урахувати специфіку та структуру зовнішньоекономічної діяльності з точки зору учасників ЗЕД, географії її здійснення, виду транспортних перевезень, обсягів і напрямів переміщення вантажопотоків, а також їхньої структури.

Міжнародне співробітництво залишається одним із визначальних векторів трансформації митного простору України та потребує створення всеохоплюючої інституційної платформи, яка охоплюватиме не лише вектори міжнародного співробітництва Державної митної служби України (хоча вона є основним інститутом), а й інших установ та організацій, які були розглянуті при аналізі інституційному забезпеченні митного простору України.

Наприклад, підписано Меморандум між Державною митною службою України та Міністерством інфраструктури України про співпрацю у галузі інформаційних технологій щодо вдосконалення процедур у морських портах щодо товарів, що переміщуються в контейнерах.

У процесі діяльності Державна митна служба України також здійснює міжвідомчу взаємодію із Міністерством оборони України, Службою безпеки України, Міністерством економічного розвитку України, Держекспортконтролем України, Міністерством закордонних справ України щодо забезпечення державного експортного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання. Так, в умовах нестабільної ситуації на сході України стратегічним напрямом, який потребує посиленої уваги, є контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання. Діяльність, пов'язана з державним контролем за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання, з дотриманням міжнародних зобов'язань, забезпеченням захисту національних інтересів України щодо нерозповсюдження зброї масового знищення, засобів її доставки, обмеженням передач звичайних видів озброєння, а також здійсненням заходів щодо недопущення використання зазначених товарів у терористичних та інших протиправних цілях [3].

Основний напрям міжнародного співробітництва ДМС України з Всесвітньою митною організацією, EUBAM, Європейським офісом з боротьби з шахрайством (OLAF) та митними адміністраціями інших країн – це протидія митним правопорушенням та контрабанді товарів.

EUBAM – це Місія Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні, робота якої розпочалася в 2005 р. (мандат дійсний до 2020 р.) за підписання країнами Меморандуму про взаєморозуміння [1]. Прикордонна допомога охоплює як питання управління кордоном, так і митної справи й торгівлі. Основними її цілями є такі:

- «...сприяти мирному врегулюванню придністровського конфлікту за допомогою заходів зі зміцнення довіри і зближення законодавства і процедур у сфері митниці, торгівлі, транспорту та організації транскордонної діяльності;
- забезпечити повне впровадження практик Інтегрованого управління кордоном (ІУК) на молдавсько-українському кордоні;
- допомагати урядам Молдови та України більш ефективно боротися з транскордонною злочинністю» [3].

Інноваційна платформа повинна стати однією із фундаментальних у ризикоорієнтованій парадигмі збалансування митного простору України, адже

інноваційний чинник – це важлива детермінанта соціально-економічного розвитку її економіки в глобальному середовищі та результативної інтеграції у глобальний простір із збереженням конкурентоспроможності. Становлення інноваційної платформи передбачає наступні ініціативи: моніторинг основних технологічних новинок у світі, в тому числі із використанням 4D і 5D принтерів; створення єдиної ІТ-системи, в тому числі із приєднанням до неї інформаційних систем інших країн, що забезпечить швидкий обмін інформацією, можливість отримання попередньої інформації, ідентифікацію отримувача товару, визначення ступеня ризиковості операції, ще до поступлення товару у пункт пропуску; використання сучасних методів обробки даних у роботі з великими масивами інформації; створення та впровадження технічних засобів митного контролю розробка інформаційної системи міжнародної торгівлі; використання новітніх інтелектуальних програм у роботі митниць, наприклад, у практиці діяльності митниць інших країн успішно використовуються алгоритм штучного інтелекту для визначення ризиків; впровадження інноваційних технологій проведення митного контролю, митного оформлення (наприклад, корисним є досвід проведення митних процедур в аеропорту Дубаї (ОАЕ) із використанням біометричних технологій) [1].

Список використаних джерел:

1. Голинський Ю. О., Гриник І. Р. Митний контроль в Україні та напрями його вдосконалення. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 646-650.
2. Гуцул І. А. Ефективність управління митними ризиками у країнах Європейського Союзу та Україні. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 36. С. 377-384.
3. Микуляк О. В., Стефанишин Р. І. Впровадження інформаційних технологій у митну практику України. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 4 (61). С. 53-66.
4. Шевчук С. В. Визначення сутності інструментів та важелів регулятивного потенціалу держави забезпечення митних інтересів України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 4. С. 48-53.